

pro se non repugnant simul, quia sunt diversarum rationum, et ad diversos effectus ordinantur, fundanturque in distinctis principiis, seu proprietatibus actuum, scilicet bonitate, et poena, ut in superioribus explicatum est; imo inde fit ut ex satisfactione pro alio augeatur potius meritum essentialis præmii, cæteris paribus, quia augetur opus charitatis, in qua præcipue meritum fundatur. Ac simili modo meritum de condigno respectu sui, et meritum de congruo respectu aliorum non repugnant simul in eodem operi, quia etiam sunt diversarum rationum, et in altero non attenditur condignitas, seu ratio justitiae, quæ consideratur in altero, et ideo eadem charitas potest esse principium sufficiens utriusque meriti. Secus vero est d' satisfactione; nam hæc, sive fiat pro se, sive pro alio, debet fieri solvendo tantum quantum debetur, et ideo non potest eadem satisfactione sufficere ad solvenda duo debita æqualia, proprium et alienum; sicut ob eamdem causam, qui suam satisfactionem uni applicat, non potest simul eamdem pro altero offerre, quia non habet tantum valorem. Unde, si pro multis offeratur, minor est in singulis quam si pro uno tantum offerretur, ut est communis sententia Theologorum, in 4, dist. 45; quam tenet etiam Scotus, Quodlib. 20; Antoninus, 3 p., tit. ult., cap. 2. Et ratio constat ex dictis.

SECTIO III.

Utrum suffragia fidelium prosint viventibus infallibiliter ac de justitia quoad remissionem poenæ temporalis.

1. *Suffragia pro vivis offerri possunt.* — Quamvis ostensum sit, hoc genus suffragii fieri per modum satisfactionis, seu solutionis, adhuc superest dubium, an ex parte Dei acceptatio hujus solutionis sit ex justitia, necne. Nam hæc duo separabilia sunt, ut in speciali disputatione de justitia Dei latius et generalius declaravi. Hoc ergo superest in praesenti tractandum; tamen, quia respectu diversorum, pro quibus suffragia offeruntur, diversa est dubitandi ratio, et incertitudo, ideo oportet simul dicere de his quibus possunt hæc suffragia prodesse, et in hac sectione agimus de viventibus, postea vero de defunctis. Supponimus autem in hac questione, hæc suffragia posse offerri pro aliis viventibus, quoad satisfactionem poenæ temporalis. Quod est certissimum; nam om-

nia, quæ adduximus, maxime procedunt de viventibus inter se, et quæ postea dicemus de defunctis, hoc a fortiori confirmant; nam quoad unionem charitatis eadem est inter viventes, quæ est cum defunctis; quoad statum vero est inter illos quædam major proportio, et ita Scripturæ, in quibus est sermo de his mutuis auxiliis, seu suffragiis fidelium, frequentius de viventibus inter se loquuntur. Hoc ergo supposito, difficultas est, an hæc satisfactio unius pro alio ita sit de justitia, et de condigno, sicut pro seipso.

2. *Prima sententia.* — Prima sententia est hanc satisfactionem non esse de condigno ex justitia, sed ex libera acceptatione ipsius Dei, quæ potest etiam fundari in aliqua congruitate ex parte offerentis satisfactionem suam, non tamen propterea erit acceptatio infallibilis, etiamsi a justo, et pro justo offeratur. Ita Medina, tract. 3 de Satisfact., q. 2 et 3, et tract. 6 de Orat., q. 19, in fine; Cordub., lib. 5 de Indulgentiis, q. 5, ad 8. Fundamentum est, quia punitio est propria actio justitiae vindicative, quæ veluti confert jus in ipsummet reum qui deliquerit, et ideo nunquam iudex tenet satisfactionem per alium acceptare, etiamsi alias fortasse æqualis sit, sed jus habet puniendi ipsammet personam. Unde D. Thom., 3 p., q. 90, art. 2, dicit, in vindicativa justitia solutionem fieri secundum arbitrium judicis, non secundum voluntatem solventis. Dici potest, hoc verum esse, si lex, quæ poenam imponit, illam omnino limitet ad personam ipsius delinquentis, potuisse tamen ipsamet lege statui, ut sic peccans tanta poena afficeretur, quam per se et per amicos solvere possit. Posita autem hac lege, satisfactionem unius pro alio erit infallibilis et de justitia, quandoquidem jam solvit poena lege statuta. Quidam respondent, etiam posita illa lege, satisfactionem quidem esse infallibilem, non tamen esse ex justitia, quia non oritur ex ipsa rerum natura et qualitate, sed ex lege Dei et beneplacito. Sed hoc etiam prædictis auctoribus non placet, neque est verum, quia inter talem poenam et delictum potest inveniri sufficiens proportio, unde lex illa non confert æqualitatem et valorem ipsi poenæ, sed est quasi pactum, vel promissio sub conditione, vel taxatio poenæ, seu modi puniendi delictum; hujusmodi autem promissio aut lex non solum non repugnat justitia, sed potius potest esse fundamentum illius, si aliunde

qualitas et proportio servetur, ut saepe supra dictum est. Melius ergo dicti auctores fatentur hunc modum satisfactionis esse possibilem, negant tamen eam legem, seu promissionem factam esse, tum quia nec Scriptura sacra, nec traditione constat; tum etiam quia sicut mereri, ita et satisfacere de condigno pro alio censemur esse proprium Christi Domini; tum denique quia hæc satisfactio solum fundatur a Theologis in unione membrorum Ecclesiæ, quæ per charitatem fit; hoc autem non satis est ad rationem justitiae.

3. *Secunda sententia.* — Contraria videtur esse communis sententia Doctorum, quos sectione præcedenti retuli; nam, licet diserte non utantur his verbis, *de condigno, et de justitia*, tamen absolute loquuntur de hac satisfactione unius pro alio, tanquam de certa et infallibili; et D. Thom., 3 contra gentes, c. 158, simpliciter ait: *Sicut per seipsum, ita et per alium potest aliquis satisfacere Deo;* et infra inquit: *Affectio charitatis in eo, qui pro amico patitur, facit magis satisfactionem Deo acceptam, quam si pro se pateretur.* Significat ergo esse æque infallibilem quoad acceptationem, et crescere aliquo modo quoad valorem. Idem significant alii Doctores, præsertim Gabriel, Adrian., Navarrus, Cajet. et Soto. Fundamentum esse debet, quia opus, quod ab aliquo offertur in satisfactionem pro alio, ex se habet sufficientem proportionem et valorem moralem ad compensandam poenam; supponimus enim ex parte satisfaciens concurre omnes conditiones ad hunc valorem necessarias, quas infra declarabimus. Sed ex parte Dei etiam intercedit sufficiens ordinatio et promissio acceptandi satisfactionem unius pro alio, et ob illam remittendi proportionatam poenam purgatorii; ergo nihil hic deest ad satisfactionem de condigno. Minor probatur, quia supra diximus, satisfactionem unius pro alio necessario supponere talem Dei legem in taxandis poenis peccatorum, ut non limitetur ad propriam personam, sed sub disjunctione posita sit, ita ut vel per se vel per amicos solvi possit; ergo, vel negandum est, unum posse satisfacere pro alio, vel factendum est, illam satisfactionem esse de condigno; neque locum habet illa via media, quam Medina hic et Corduba sequi videntur. Probatur consequentia, quia vel dicta lex dicto modo posita est, vel non; si non est posita, non erit satisfactio unius pro alio per modum solutionis; si autem lex illa dicto modo lata est, non potest satisfactio non esse de condi-

Conclusio prima.

5. In praesenti ergo quæstione certum videtur, satisfactionem unius pro alio esse posse, imo et esse debere de condigno priori modo, nec minorem sufficere. Hanc assertionem non negant Medina et Corduba; non enim putant deesse operibus justorum conditatem ad satisfaciendum pro aliis, sed solum negant esse legem, seu promissionem divinam; eamdemque assertionem videtur convincere ratio facta pro secunda sententia.

et omnia adducta in præcedentis sectione. Nam si satisfactio non est æqualis et condigna, revera non est solutio, sicut, qui non dat premium æquale, non solvit rem, saltem integre, sed ad summum ex parte; sed ostensum est hanc satisfactionem fieri per modum solutionis; ergo fit secundum proportionem æqualitatis; quia, ut diximus, nulla pœna gratis remittitur, sed per debitam compensationem. Unde hic admittenda non est solutio inæqualis tanquam ex parte sufficiens; quia vel satisfactio, quæ pro alio offertur, ut illi remittantur duo gradus pœnæ, habet æqualitatem moralem cum toto illo effectu; vel, licet non habeat cum toto, habet cum parte, verbi gratia, cum uno gradu pœnæ; vel nec cum toto, nec cum parte condignam æqualitatem, sed solum quamdam congruitatem cum toto effectu. Si hoc tertium dicatur, omnia evertuntur satisfactione per modum solutionis, solumque relinquitur per modum impetrationis et meriti de congruo; dicendumque erit, quando uni propter alium immediate pena remittitur, gratis remitti, et non per veram compensationem, quod repugnat omnibus dictis in sectione præcedenti. Si vero dicatur primum, id est quod intendimus; si autem dicatur secundum, tunc gratis et sine fundamento dicitur, propter talem satisfactionem remitti duos gradus pœnæ, sed unum tantum; quia non satis est ut offerens intendat totum hunc effectum, nisi etiam offerat sufficiens et æquivalens premium; quantum ergo minus effert, tantum minus consequitur; quia in hoc negotio nihil pœnæ gratis remittitur. Et ideo dixi, hanc satisfactionem non solum posse, sed etiam debere esse condignam hoc modo, nec minorem sufficere; et hoc aperte supponunt D. Thom. supra, et Palud., d. 20, q. 3, n. 23, et alii Doctores, dicentes, eum, qui pro alio satisfacit, eodem opere non satisfacere pro se; quia eadem satisfactio finita non potest adæquare duobus reatibus, proprio et alieno; requirunt ergo adæquationem inter satisfactionem, et reatum per illam tollendum.

6. *Num opus satisfactorium pro alio oblatum æque valeat ac si pro se offerretur.* — *Prima opinio.* — *Secunda opinio.* — *Dubii resolutionis.* — Slatim vero occurrebat inquirendum, item satisfactorium opus oblatum pro alio, valeat æqualiter ad remissionem pœnæ obtinendam, ac oblatum pro se. Aliqui enim existimant non valere in tanta quantitate, seu ad tantum effectum, quod tribuit communi

opinioni Cordub. supra; sed certe Nav., Soto, et alii, quos refert, id nondicunt, sed absolute aiunt, hanc satisfactionem esse de condigno. Alii vero in alio extremo aiunt, idem opus pro alio oblatum plus valere, et ad maiorem effectum remissionis pœnæ, quam oblatum per se, propter majorem quamdam, magisque spontaneam charitatem. Quod videtur significare D. Thom., locis supra citatis. Dicendum vero est, formaliter loquendo, ac cæteris paribus, idem opus, oblatum pro alio vel pro se in satisfactionem, eumdem valorem habere. Ita sentit D. Thom., dict. d. 20, q. 1, a. 2, quæstiunc. 3, si bene exponatur, quem sequitur ibi Palud., q. 3, et Soto, d. 19, q. 2, art. 4. Et ratio est, quia dignitas, seu valor talis operis non sumitur ex relatione ad se vel ad alterum, sed ex conditione ipsius operis, et dignitate gratiæ, seu charitatis, a qua procedit. Sicut, si homo posset suum meritum donare alteri, non inde diminueretur præmium ejus in altero; quia tantum præmium debetur operanti illud opus, sive illud in se recipiat, sive in alio; hoc enim solum pendere potest ex lege meriti a principio statuta; idem ergo est in præsenti quoad satisfactionem, et effectum ejus; non enim diminuitur valor operis in ordine ad satisfactionem eo quod alteri donetur, neque etiam remissio ipsius pœnæ, eo quod alteri fiat, habet rationem majoris remissionis, si aliqui pœna, quæ remittitur, æqualis est. Eademque ratio est de augmento; nam idem opus satisfactorium formaliter ac præcise sumptum, non fit majoris valoris moralis, eo quod pro altero offeratur.

7. *In satisfactione pro alio duo considerantur.* — In hac vero oblatione duo distinguere oportet, scilicet, et opus pro altero oblatum, verbi gratia, jejunium, et voluntatem illam per quam ei donatur, seu pro illo offertur, quæ voluntas et bona est et meritoria, et consequenter etiam esse potest satisfactio per novum gradum satisfactionis distinctum a tota satisfactione, quæ est in jejunio pro alio oblato. Unde optime fieri potest, ut ex illa voluntate conjuncta cum opere jejunii consurgat major satisfactio, quam fuisse in solo jejunio per se, et sine tali voluntate facta; tamen (quod considerandum est) qui pro altero offert jejunium in satisfactionem, non necessario etiam offert pro illo quasi reflexive illam satisfactionem, quæ sibi accrescoit ex illa voluntate. Et ideo semper verum est, jejunium illud pro alio oblatum, non plus valere illi ad

satisfactionem, quam valeret alteri, quamvis ex illo charitatis opere aliis fructus accreverit ipsi operanti. Quod si ponamus, operantem non solum offerre pro alio jejunium, sed etiam totam satisfactionem, quæ ex opere charitatis sibi accrescit, ac denique totum hoc opus internum et externum prout hic et nunc sit, sic verum esse potest, totum illud opus oblatum pro altero prodesse illi ad majorem remissionem pœnæ, quam solum jejunium prodesset operanti; sed hoc non est, quia idem opus præcise sumptum ex hoc capite fiet magis satisfactorium; sed, quia cum illo conjungitur novus actus satisfactorius pro alio etiam oblatus, ex quo augetur satisfactio.

8. *Etiam in satisfactione pro seipso possesse illa duo considerari.* — Addendum vero est, etiam quando aliquis exercet opus satisfactorium pro seipso, posse habere formalem voluntatem satisfaciendi pro se ex vera charitate erga Deum, vel seipsum, quæ voluntas aliquem gradum satisfactionis addit jejunio, vel alteri operi simili. Et ex parte poterit cum proportione comparari satisfactio pro alio oblatu modo cum satisfactione pro seipso, et supererit videndum, quænam illarum voluntatum sit magis satisfactoria, an voluntas satisfaciendi pro alio, vel pro se, cæteris paribus. Nam, quia charitas bene ordinata incipit a seipso, præsertim in spiritualibus, videtur ex hac parte voluntas satisfaciendi pro se melior esse, et consequenter magis satisfactoria; quia bonum illud, quod intenditur, scilicet remissio pœnæ, et expeditio seu acceleratione gloriæ, spirituale est; aliunde vero voluntas sustinendi malum pro alio videtur esse difficilior, et ex hac parte magis penaliter, magisque satisfactoria. Quidquid vero de hoc sit, nam fortasse interdum potest esse excessus, interdum æqualitas, juxta varias circumstantias, semper tamen verum est, idem opus satisfactorium non habere majorem vel minorum effectum in alio, quem in operante, cæteris paribus; voluntas enim satisfaciendi pro se vel pro alio non est eadem voluntas, neque habet idem objectum; et ideo potest inter eas esse excessus vel æqualitas, juxta diversas circumstantias.

Conclusio secunda.

9. *Prior pars assertionis probatur.* — Secundo dicendum est, de posteriori modo condignitatis seu justitiae rem esse magis dubiam, pie tamen credi posse, etiam satisfactionem unius pro alio esse de condigno. Prior

et liberalitas, non tamen in compensatione ipsa; sicut, qui rogatus vendit pro pretio aequali, licet in voluntate vendendi aliquod fortasse beneficium faciat, tamen in venditione ipsa nihil de pretii aequalitate remittit. Quapropter etiam juxta illam sententiam dicendum non eset, unum hominem solum de congruo, vel impetratorie satisfacere pro alio, aut e converso Deum gratis remittere propter petitionem alterius, cum justa compensatio interveniat; sed dicendum esset hominem impetrare a Deo, ut suam satisfactionem pro alio acceptet, satisfactionem autem ipsam esse aequalem, et e converso Deum liberaliter quidem acceptare, remissionem autem ipsam non facere, nisi ob condignum pretium.

10. Secunda pars assertionis suadetur. — Nihilominus tamen altera pars propisa, scilicet, verisimilius esse hanc satisfactionem unius pro alio esse absolute de condigno etiam posteriori modo, suadetur ex contrario fundamento, quia non constat, in hoc negotio seu effectu magis quam in aliis, institutionem ita esse factam, ut promissio separatura concessione, seu quod data sit facultas condigne merendi et operandi apud Deum, et non sit promissum premium, seu effectus proportionatus. Nam in omnibus aliis rebus non ita factum est; ergo nec in praesenti est asserendum. Alioqui etiam posset dici, satisfactionem pro seipso ita esse institutam, ut possit quidem homo, quantum est in se, offerre poenam condignam et acceptabilem, Deus autem acceptare non promiserit. Praeterea si satisfactio unius oblata pro alio acceptari potest ut aequivalens, servata aequitate iustitiae, quantum spectat ad aequalitatem rei ad rem, necesse est ut ex vi illius legis, per quam Deus taxavit poenas peccati reddendas, non statuerit ac definite prescriperit ut pena temporalis, que manere solet post remissam culpam, luenda sit in propria persona ejus qui peccavit, alioqui acceptare poenam alterius in compensationem non eset secundum ordinariam legem iustitiae, sed ex dispensatione ejus, et ita non eset secundum condignam solutionem. Si autem lex non fuit illo modo definita, ergo posita est sub disjunctione; ergo talis lex in virtute continet hanc promissionem acceptandi seu remittendi penam ab uno debitam ob satisfactionem ejus nomine per alium factam. Quod si quis contendat potuisse Deum ita statuere tegem, ut daret locum illi disjunctioni, non almen absolute et simpliciter, sed dependenter

ex libera voluntate Dei, fateor me non videre in hoc repugnantiam, aut implicationem; tamen, cum non constet Deum hoc ita dispusisse, nec sita consentaneum dignitati gratiae, et unioni, quam charitas efficit inter justos, nec divina etiam benignitati, credibilis profecto est, Deum simpliciter statuisse legem ut per nos vel per amicos satisfacere possemus. Atque hoc etiam videtur magis consentaneum communis modo sentiendi et operandi fidelium, qui videtur ex antiqua traditione manasse; neque in hac re majorem certitudinem invenio, neque etiam objectionem difficilem, que in contrarium fieri possit.

11. Etiamsi aliquis non petat, ut alius pro se satisfactionem offerat, prodest ei. — Addunt vero aliqui, et est probabile, hoc maxime procedere, quando unus ab alio petit, ut pro se satisfaciat, vel saltem scit, aut sperat alium oblatum pro se satisfactionem, eamque acceptat a Deo pro se offert, quia per hanc voluntatem et oblationem videtur magis facere suam alterius satisfactionem. Nihilominus tamen dico, etiamsi unus pro altero offerat satisfactionem suo solo arbitrio, altero neque petente neque sciente, nihilominus infallibiliter acceptari, et habere infallibiliter effectum circa alium, tum quia jam satisfecit secundum poenam taxatam a lege; tum etiam quia generali saltem vel implicita voluntate unusquisque acceptat hujusmodi donationem, et vult liberarlia poena, quacunque justa ratione sibi possibili.

12. Non necesse est, ut ille pro quo satisfat ad id impotens. — Aliqui etiam addiderunt, necessarium esse ut is, pro quo satisfactione alterius offertur, sit impotens ad satisfaciendum. Sed hoc necessarium non est, ut notavit D. Thom., d. 20, q. 1, art. 2, questione 3, quia haec communicatio non fundatur in impotentia alterius, sed in unione charitatis, et in predicta lege taxante dicto modo poenas peccatorum, neque oportet ut nos restrictiones addamus, de quibus non constat.

SECTIO IV.

Utrum suffragia viventium prosint etiam defunctis ad remissionem paenarum.

1. Primus haeticorum error. — Aerius haeticus absolute negavit utilitatem suffragiorum pro defunctis, ut sumitur ex Epiphanius, haeresi 75, et August., 53, referentibus, illum

negasse orandum esse pro defunctis. Idem negant haeticci hujus temporis, et omnes qui non credunt purgatorium esse, consequenter hoc sentiunt, quia, ut ostendemus, suffragia prodesse non possunt animabus in aliis locis existentibus, de quibus haeticis superiori disputatione dictum est. Alii in extremo fuerunt errore dicentes, posse suffragia prodesse defunctis, etiam damnatis et in peccato mortali decedentibus. Quod affirmari potuit juxta sententiam quae communiter tribuitur Origeni de poenis inferni, quod aeternae non sint, sed aliquando saltem post longissima tempora finiendae, ut supra attigi, et refert etiam Hieron., ep. 59 ad Avitum, quid cavendum in lib. Periarch. etc.; Athanas., orat. in id Evangelii: *Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, etc.* Refert etiam August., 21 de Civit., c. 13 et 17, fuisse sententiam Platonicorum, nullam poenam vitae futurae fore aeternam. Juxta hunc ergo errorem facile dici posset, suffragia viventium prodesse defunctis, etiam damnatis, vel ut poenae fiant breviores, vel certe ut doleant de suis peccatis, et sic ab illo statu liberentur.

2 Tertius error. — **Quartus error.** — Alii vero, etiamsi poenae aeternae sint, dixerunt, suffragia prodesse damnatis, vel omnibus, vel saltem hominibus, vel ex his, saltem iis, qui fidem habuerunt, idque non ut a poenam omnino liberentur, sed, ut vel leviores fiant, vel, ut in eis aliquam intermissionem, aut varietatem recipient, vel saltem ut aliquo modo roborentur ad eas sustinendas, vel denique ut aliquod solatum recipient, dum intelligunt, non omnino se esse ab amicis destitutos. Quas sententias latius referunt Gab., lect. 56 in canon.; D. Anton., 3 p., tit. 32, c. 2, § 2; Carthus., in 4, d. 45, q. 2, et ibid. Palac. et alii. Et in c. Tempus, 13, q. 2, Glos. asseruit, non omnibus decedentibus in peccato mortali, sed his saltem, qui cum paucis peccatis decesserunt, prodesse suffragia ad remissionem poenae; ita tamen, ut haec remissio semper sit minor, et fiat secundum quamdam proportionem, ut nunquam possit tota poena cessare. Alii tandem addiderunt posse suffragia prodesse defunctis, etiam beatis, ad gloriae augmentum, quod aliquando significat Chrysost., in hom. 33 in Matth., et hom. 3 ad Phil., et aliis locis infra tractandis. Duo ergo a nobis ostendenda sunt: primum prodesse suffragia defunctis ad remissionem paenarum; secundum, et ad hunc effectum, et simpliciter ac proprie loquendo,

non prodesse omnibus defunctis, sed illis tantum qui in purgatorio existunt.

Suffragia vivorum prodesse aliquibus defunctis. Conclusio de fide.

3. Suadetur ex Scriptura, 2 Mach. 12. — Primum ergo de fide est, suffragia viventium prodesse aliquibus defunctis ad remissionem paenarum. Quod probant omnia, quibus supra ostendimus purgatorium esse; nam ex hac veritate quasi a posteriori illa maxime ostenditur. Estque manifestum ac celebre testimonium illud 2 Machab. 12: *Sancta et salvabis cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* Quod testimonium egregie expendit, solvens omnia haeticorum subterfugia, noster Bellarmin., lib. 4 de Purgatorio, c. 3. Idem probatur ex illo Tobiae 4: *Panem tuum et vinum tuum super sepulturam justi constitue, et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus.* Sensus enim est pro animabus defunctorum oblationem sacram, seu elemosynam esse faciendam. De quo testimonio videri potest noster Turrianus, lib. 4 contra Magdeburgenses, c. 13. Facit etiam id Eccles. 38: *Fili, in mortuum produc lacrymas, etc., et infra: Et non despicias sepulturam illius, et infra: In requiem mortui requiescere fac memoriam ejus et consolare illum in exitu spiritus sui.* Ubi in prioribus verbis recte pondarat Jansenius commendari sepulturam defuncti, non quomodocunque, sed prout ordinatur etiam ad bonum anime ejus; ideo enim dicitur: *Et secundum iudicium contege corpus illius, id est, secundum fidelium modum cum precibus, et alio funebri ritu.* Posteriora etiam verba in hunc sensum a multis intelliguntur, sed in eis non immoror, quia non multum urgent, si recte expendantur, ut ibidem Jansenius advertit. Magis favent verba illa Eccles. 7: *Gratia datur in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.* Quorum verborum sensus est, non tantum vivis, sed etiam defunctis esse gratiam praestandum, sub qua gratia auxilium suffragiorum comprehendi Catholici omnes intelligent. Hoc etiam convincunt verba Paul. 1 ad Cor. 45: *Quid faciunt qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgent?* id est, qui penitentiam agunt, et se affligunt, ut pro defunctis satisfaciant, juxta expositionem probabilorem, quam late tractavi 2 tom., d. 50, sect. 4. Cittari etiam solet illud ad Rom. 12: *Necessitatibus Sanctorum communicantes, ubi aliqui legunt, memoriis Sanctorum, ut videri potest in*

Ambrosio et Origene, ibi, et latius tractat Turrian., supra, cap. 14, et sane sub *necessitatibus Sanctorum*, recte comprehenditur indigentia suffragiorum, quando post remissam culpam adhuc decedunt cum reatu poenae.

4. Secundo definita est haec veritas in multis Conciliis, vel quatenus in eis approbatur oratio pro defunctis, ut in Carthag. III, c. 29, Carthag. IV, c. 79; Tolet. XI, c. 12; Arelat. III, c. 12; Vasan. I, c. 2, quibus locis, pro his qui in poenitentia moriuntur, offerendum, et orandum dicitur. Nec minus id probant alia Concilia, quae prohibent offerre, aut publice orare pro his, quos in peccato mortuos esse constat, quae infra commemorabimus. Facit etiam, quod in Concilio Vasensi II, c. 4, statuitur, in Missis que pro defunctorum commemorationibus fuit, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, sicut in ceteris dicenda esse. Item in Concilio Brach. I, c. 39, fit mentio de Collectis, quae in commemoratione defunctorum fiebant. Et alia similia sumi possunt ex Concilio Cabilonen. II, c. 39; Aurelian. II, c. 15; Vormatiensi, c. 80; Nanneten., apud Gratianum, de Consecr., d. 5, c. Nullus; Epaunensi, apud eundem, 26, q. 6, c. *Si quis*. Ac deinde ex Concilio Lateranen., sub Innocentio III, cap. 66, et habetur in cap. *Ad Apostolicam*, de Simonia. Et alia, quae specialiter hoc definiunt de sacrificio Misse, ut Concilium Tridentinum, sess. 22, et alia, quae in praecedenti tomo, suo loco adduximus. Expressius idem Trident., sess. 25, decr. 1, definit, *animas in purgatorio detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio juvari*. Et in Concilio Florentino, in litteris unionis, Graeci et Latini in hoc articulo convenerunt, scilicet, animas justorum, qui in hac vita non plene satisfecerunt, poenis purgatorii post mortem purgari, et ut a paenitentia hujusmodi relevantur, prodesse eis vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesie institutum.

5. Idem ostenditur ex perpetua Ecclesie traditione. — Tertio haec veritas constat ex perpetua Ecclesie traditione; nam imprimis in omnibus antiquis Liturgiis, Jacobi, Basilii, Chrysostomi, et in aliis Latinis officiis semper fit oratio et oblatio pro defunctis; expresse etiam id monet Clemens Romanus, lib. 8, c. 41, alias 47 et 48, et in epist. 1 ad Jacobum fratrem Domini. Idque observatum fuisse semper in Ecclesia, constat ex antiquis

historiis, Euseb., lib. 4 de Vita Const., c. 71; Niceph., lib. 8 Hist., cap. 26; Platin., in vita Sixti II, ubi refert eum instituisse, ut in Missa secunda collecta fieret pro defunctis. Unde hic etiam addi possunt alia decreta Pontificum, quae habentur extra de Celebr. Missar., cap. *Quidam laicorum*, et cap. *Cum creatura*. Et 13, q. 2, c. *Pro obsequiis*, cum seq., ubi dicitur, hanc esse Ecclesie traditionem. Quae etiam constat ex Dionys., de Eccl. hierarc., cap. 7, pag. 3, ubi ait: *Preces fundere pro mortuis a magistris nostris doctis a Deo accipimus*. Item Greg. Nazian., in funebri oratione de Fratre, et in alia de Patre, et eundem refert Damascenus in oratione pro defunctis (seu auctor illius orationis, quisquis ille fuerit), qui ex aliis Patribus et Scripturis multa congerit. Athanas., in epist. ad solitariam vitam agent., refert orationem factam a Catholicis pro Eutychio ab hereticis necato, quod esse utile dicit, q. 34 ad Antiochum; Epiph., in Anchor., in fine, inter Apostolicas traditiones hanc ponit, idem contra haer., in 75; Chrys., hom. 69 ad Pop., et 41 in 4 ad Cor., et 32 in Matth., in fin.; et hom. 3 ad Philip., refert Apostolicam traditionem; idem, hom. 21 in Acta. In hom. vero 4 ad Heb., agit de pompa funeris ubi includit suffragia, licet distincte non explicet. Idem Theophyl., Luc. 12; et Cyril. Jeros., cateschesi 5 mystagog.: *Oramus (inquit) pro omnibus qui inter vos vita functi sunt, credentes magnum esse animarum juvamen*, etc. Idem supponit Ambrosius in variis orationibus funebribus, et lib. 2, epist. 8, animam cuiusdam defuncti ait esse oblationibus Deo commendandam; Aug. late, lib. de Cura pro mort. agend., et in Ench., c. 110, et aliis locis supra citatis; Greg., 4 Dialog., cap. 50 et 55; Bernard., ser. 63 et 66 in Cantic. Addo denique Tertul., lib. de Corona militis, c. 3, in illis verbis: *Oblations pro defunctis et natalitiis annua die facimus*, quae ibi notat Pamell., n. 36, alia loca ejusdem Tertulliani, et aliorum Patrum adjungens.

6. Hoc etiam confirmat antiqua consuetudo Ecclesie excludendi aliquem a participatione suffragiorum Ecclesie, si in peccato aliquo moriatur. De qua videri potest Cyprian., epist. 66. Et nunc etiam hoc servat Ecclesia cum excommunicatis. Unde etiam post mortem consuevit Ecclesia vinculum excommunicationis tollere, quando defunctus signa poenitentiae præbuit, juxta cap. *A nobis* 2, de Sentent. excom. Ex quo evidenter

supponitur, suffragia Ecclesie posse defunctis prodesse. Et juxta haec intelligenda sunt Conc. Tolet. XI, c. 12, et Carthag. IV, cap. 79, quae statuunt, ut, si contingat eos, qui poenitentiam agunt, mori ante reconciliationem, memoria eorum orationibus et oblationibus commendetur; nam eadem veritas ibi supponitur; loquuntur autem illa Concilia de agentibus publicam poenitentiam, qui non erant ab Ecclesia præcisi. De quo extat etiam optima definitio in Concil. Triburiensi, c. 31, quam infra expendemus.

7. *Ratione suadetur eadem conclusio.* — Ultimo argumentari possumus ratione, quia etiam animæ defunctorum, quae sine peccato decesserunt, uniuntur nobis in charitate; ergo si aliunde adhuc in carcere detinentur, et indigent aliqua remissione, possunt a nobis juvari; nam hoc generaliter verum est, membra ejusdem corporis posse se invicem juvare juxta uniuscujusque indigentiam et facultatem. Quam rationem latius infra expendemus; et plura in confirmationem hujus veritatis videri possunt in auctoribus modernis supra citatis, et Soto, in 4, d. 19, q. 3, art. 1, et d. 43, q. 2, art. 2; Canisi., in Catechismo, tit. de Eucharistia, c. 7, et tit. de Pœnitentia, c. de Purgatorio; Ruard., art. 16; Castr., contra haeres., verb. *Suffragium*; Torrensi, in confessione Augustana, lib. 4, cap. 1, § 9, 10, 11 et 12. Objectiones autem, quae contra hoc fieri possunt, videbimus sectione sequenti.

Quibus mortuis vivorum suffragia prosint.

8. *Tres mortuorum ordines ab Augustino numerantur.* — Qui moriui dicantur ab Augustino optimi. — Qui valde mali. — *Glossæ error.* — Superest, ut in particulari explicemus, quibus mortuis haec suffragia prodesse possint. Tres enim mortuorum gradus seu ordines distinxit Aug. in Enchir., c. 109: *Quidam enim, ait, sunt valde mali, alii valde boni, alii in statu medio*. Et pro existentibus in primo vel secundo ordine negat offerendum esse sacrificium, sed pro his tantum qui in illo statu medio existunt. Quod nos de omnibus Ecclesie suffragiis intelligentem esse dicimus; nam quoad hoc eadem est de omnibus ratio, ut omnes Theologi docent, et ipse Augustinus satis declaravit, cum sacrificio altaris eleemosynas conjungens, quae pro defunctis offeruntur; constat enim idem esse de orationibus, jejuniis aliisque piis operibus. Qui autem appellentur ab Augustino valde mali, aut boni.

etiam venialibus culpis ex hac vita decesserunt; quæ propterea et mediocriter malæ dicantur, et non tam facile expiari possunt, licet possint adjuvari.

Suffragia non esse offerenda pro defunctis cum Christo regnantibus. Prima conclusio.

10. *Ad quid prodesse possint nostra opera beatis.*—Ex hac ergo doctrina tres Catholicæ veritates colliguntur. Prima est, suffragia non esse offerenda pro defunctis cum Christo regnantibus, quibus per se ac proprie prodesse non possunt. Ita docet Innocent. III, in dict. cap. *Cum Martha*, et August., citato loco, et de Cura pro mortuis agenda, cap. 1, et tract. 84 in Joan., et serm. 34 de Verbis Apostoli; et consentiunt omnes Scholastici, d. 45. Et quidem, si sermo sit de effectu suffragiorum, quantum ad poenæ expiationem, est res certissima, quia in beatis nihil poena superest, quod expiari, aut remitti possit. Si vero sit sermo de utilitate suffragiorum, quantum ad impetrationem alicujus boni, certum etiam est non posse nostra suffragia prodesse sanctis beatis, quantum ad augmentum essentialis gloriæ, nec esse necessaria illis quoad perpetuam conservationem ejus, nec quoad alia bona, quæ intrinsece et connaturaliter ad talem gloriam consequuntur, quia hæc omnia unicuique conferuntur juxta propria merita, seu propriam gratiam et charitatem. An vero nostra opera possint prodesse Sanctis ad aliquam accidentalem gloriam, quam in seipsis recipient, vel quoad extrinsecum honorem, quem in viventibus, et a viventibus recipere possunt, disputavi late in citato loco superioris tomi, quibus nihil hic addendum occurrit. Proprie enim nos non impetramus Sanctis intrinsecam gloriam, etiam accidentalem, quamquam possimus bene operari hac intentione, ut ex nostris bonis operibus, vel sacrificiis aliqua accidentalis gloria in eos redundet, potius objective, et quasi per occasionem quam per propriam impetrationem, si caste loquamur. Et ideo dixerunt Augustinus et Innocentius supra, oblationes pro Sanctis esse gratiarum actiones, quæ Deo sicut, et a Sanctis cognoscuntur, ideoque de illis gaudent, et ita accidentalis gloria eorum augetur. Honorem autem extrinsecum impetrare possumus, quatenus ille honor potius in nobis est, qui Santos honoramus, et cedit in profectum et utilitatem nostram, ut Innocent. et August. supra sentiunt, et Scholastici communiter loquuntur, dist. 45, ubi præser-

tim Palud., q. 2, et Soto, q. 2, art. 2, cum D. Thom., q. 2, a. 2, quæstiunc. 4; Sylvest., verb. *Missa*, q. 8; Antonin., 3 p., tit. 13, c. 6, § 13, et tit. 32, c. 2, § 2; et Navarr., in tract. de Jubil., notab. 22, n. 46 et seq.

Suffragia vivorum non prodesse damnatis. Secunda conclusio.

11. *De fide est suffragia non prodesse damnatis ad expiationem poenæ pro mortalibus debita.*—Secunda veritas est, suffragia vivorum non prodesse damnatis. Ita docent omnes Theologi citati cum Augustino et Innocentio. Ut autem intelligamus in quo gradu certitudinis tenenda sit hæc veritas, advertendum est, triplicem poenam intelligi posse in damnatis: prima est illa, quam sustinent propter peccata mortalia, quorum remissionem in hac vita non obtinuerunt. Et quoad hanc est de fide suffragia vivorum non posse damnatis prodesse ad hujus poenæ expiationem, seu terminationem, quia de fide est, hanc poenam esse æternam, ex immutabili lege Dei, ut constat ex vulgaribus locutionibus Scripturæ, in quibus supplicium damnatorum æternum et inextinguibile appellatur, Matth. 3 et 25, cum similibus¹. Ex quibus certum est, satisfactiones nostras non posse ad hoc valere per modum solutionis, tum quia non possumus satisfacere pro poena æterna; tum etiam quia multo minus possumus satisfacere pro culpa aliena; quandiu autem culpa non tollitur, impossibile est satisfactionem exhibere pro poena. Et ob eamdem causam nemo impetrare potest ut illa poena cesset perdurante culpa, quia hoc repugnat divinæ legi et justitiæ. Denique certum est, nec per modum impetrationis posse obtineri, ut damnatus a culpa mortali, in qua decessit, liberetur, et consequenter a poena, quia hoc etiam est contra divinam legem, qua statuit damnatos perpetuo deserere, et judicium cum eis facere sine misericordia, ut dicitur Jacob. 2. Unde Dionys., c. 7 de Celesti hierar., eos tantum defunctos ait posse precibus Sanctorum juvari, qui sacerdotibus se in hac vita submiserunt; ideoque non esse pro impiis orandum; et Clemens, lib. 8 Constitut., cap. 34, postquam in precedentibus capitibus exequias et suffragia defunctorum commendasset, subdit: *Sed hæc de piis dicimus; impios enim, tametsi omnia bona externa pro eis largiari, neque juvare queas. Cui*

¹ Vide in 2 tom. 3 partis.

enim vivo inimicus fuit Deus, haud dubium quin sit etiam defuncto; non est enim injustitia apud Deum.

12. Hinc etiam Augustin., lib. de Cura pro mort. agend., cap. 1 et 18, propter damnatos quoad poenam æternam, dixit, suffragia non prodesse mortuis valde malis; de quibus integrum habet disputationem, lib. 12 de Civit., c. 13 et sequentibus, et c. 24 concludit, Ecclesiam nunquam orare pro eo, quem scit esse damnatum¹. De qua re extant etiam multa Patrum decretum, 13, q. 2, cap. *Quibus*, cap. *Cum gravia*, et cap. *Non aestimemus*, et cap. *Pro obeuntibus*, cum duobus sequentibus; et 23, quæst. 5, ex Concil. Bracharensi I, cap. 34, in cap. *Placuit*, decernitur ob hanc causam, ut pro his, qui se interficiunt, nulla oblatio, nullumve suffragium fiat. Et in Concil. Triburiensi, cap. 31, de illo, qui in actuali peccato mortali interficitur, dicitur, ut *nullus pro eo presumat orare, aut eleemosynam dare*; et statim refertur hæc Augustini sententia: *Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluisti.* Similis decisio sumitur ex cap. *Ex parte*, tit. 2 de Sepulturis, ubi Glossa id advertit.

13. *Ratione ostenditur.*—Ratio autem hujus veritatis a priori est, quia mortale peccatum dignum est tali poena; ex ordinatione autem divina concessum est homini hujus vitæ tempus, ut in eo possit talis peccati remissionem obtinere per poenitentiam; post hanc autem vitam constitutur in termino, in quo jam non conceditur poenitentiae locus. Quæ omnia aliis locis, præsentem 1 p., q. 64, et 1. 2, q. 72 et 88, fusius demonstranda sunt. Statim vero occurrebat hic quæstio, an contingat interdum Deum in hac lege dispensare, quam sufficenter attigi supra in 2 tom., disp. 43, sect. 3, ubi dixi, juxta veriorem doctrinam, nunquam in hac lege Deum dispensasse, proprie loquendo; nunc vero addo, præsumptuosum ac temerarium esse talem dispensationem a Deo postulare, vel in communis pro damnatis, vel pro aliquo in particulari, nisi fortasse aliquis ex speciali instinctu Spiritus Sancti ita ad hoc moveretur, ut resistere non posset; nam hoc non cadit sub lege ordinaria, ut constat ex his, quæ de Donis Spiritus Sancti Theologi tradere solent.

¹ Vide eundem Aug., ser. 34 de Verbis Apostoli, et ser. 118 de Tempore; Fulg., de fide ad Petr., c. 3.

14. *Suffragia non prodesse damnatis ad remissionem aut intermissionem æternæ poenæ propter mortale debita.*—Atque hinc ulterius colligitur, suffragia viventium non prodesse defunctis damnatis ad aliquam mitigationem, remissionem, aut intermissionem huicjus æternæ poenæ, quæ illis debetur propter culpam mortalem non remissam. Quæ pars, licet non sit tam expresse de fide, sicut præcedens, est tamen fidei proxima, oppositamque censio esse erroneam. Nam, præter communem consensum Theologorum et Patrum, est valde consentanea illis locutionibus Scripturæ: *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit, Eccles. 41, et illis: Mortuo homini impio, nulla erit ultra spes, et expectatio sollicitorum, alias ethnicorum, peribit, Proverb. 11.* Nam licet aliqui hæc verba interpretentur de spe temporalium honorum, a fortiori seu multo magis intelliguntur de spe evadendi malum illud, aut aliquam partem ejus. Idem colligitur ex aliis multis, quæ leguntur Job. 7, 10, 15, 20 et 24, Isaiæ 24 et 33, et similibus, de quibus videri potest Hieron., Jonæ 3, et Cyprian., ad Demetrianum, in fin., et Chrysost., hom. 9 in 1 ad Corinth. Præterea colligitur fere evidenter ex principiis fidei; nam, si damnatis remitterentur poenæ propter suffragia vivorum, paulatim possent auferri, saltem quoad poenam sensus, seu quoad positivum dolorem, esto poena damni nunquam tollatur: consequens autem etiam hereticum est, quia Scriptura sacra etiam cruciatum ignis et vermen conscientiæ dicit esse æternum. Sequela probatur, quia poena illa quoad intensionem finita est; finitum autem per ablationem finiti consumi potest. Nam responsio illa de diminutione per partes proportionales sophistica est, et sine ullo fundamento; nam remissio hæc per quamdam recompensationem, aut impetrationem fieri debet; si ergo per tale opus obtinetur remissio unius gradus poenæ, cur per opus simile, et ceteris paribus, non obtinebitur remissio alterius gradus, sed dimidii tantum? Imo, licet hoc daremus, saltem opus duplo perfectius valebit ad remissionem alterius gradus, et sic augendo numerum operum juxta numerum graduum poenæ, et valorem uniuscunque operis juxta dictam proportionem, sufficiet ad obtinendam remissionem totius poenæ.

15. Simile argumentum fieri potest ex multitudine justorum suffragantium eidem ani-